

Julkinen

30.9.2022

Sami Oksa, UPM

Talousvaliokunta, kirjallinen lausunto**Asia: HE76/2022 vp Hallituksen esitys luonnonsuojelulaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

Pyydettyä lausuntona hallituksen esitykseen eduskunnalle luonnonsuojelulaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta UPM-Kymmene Oyj toteaa seuraavaa:

Luontotyyppisuoja

Nykyinen luonnonsuojelulaki on osoittautunut hyvin toimivaksi luontotyyppien suojelun osalta. Erillinen viranomaisen päätös kohdennetussa luontotyyppien joukossa on toimijan näkökulmasta hallittu ja priorisoiva menettely luontotyyppien suojeluun.

Nyt esitetyssä laissa esitetään automaattisen suojelun mekanismin (§ 67) mukaan ottamista luonnonsuojelulakiin. Luontotyyppien automaattisuoja koskevasta esityksestä tulisi luopua. Toimijan oikeusturvan kannalta ennakkopäätökseen ja rajaukseen perustuva suojeleminen on selkein tapa toteuttaa luonnonsuojelulain mukaista suojelua.

Luonnonsuojelulaki on yksi monimuotoisuutta turvaava laki eikä sillä tarvitse ratkaista kaikkia monimuotoisuuden suojelun kysymyksiä. Uhanalaisten luontotyyppien suojeleminen (§ 65) perustuisi erillisessä asetuksessa (§ 64) määritettyjen luontotyyppien suojeluun, jotka perustuvat uhanalaisten luontotyyppien arviointiin. Esityksen mukaan luontotyyppien säätämällä uhanalaiseksi ei olisi välittömiä oikeusvaikutuksia. Informatiiviseksi tarkoitettujen luontotyyppien lisääminen lakiin ei ole perusteltua vaan niistä tulisi säätää riittävällä tarkkuudella niissä laissa, jotka toimintoa ohjaavat. Nyt esityksessä oleva malli laittaa toimijan monimutkaiseen ja epäselvään tilanteeseen siitä, miten nämä luontotyypit tulee ottaa huomioon niin kaavoituksessa kuin muissa toiminnoissa niitä ohjaavien lakien kautta. Lainsäädännön tulisi olla mahdollisimman yksiselitteinen, jotta toimija pystyy ennakoimaan hankkeidensa vaikutukset ja etenemisen.

Suojeltuja luontotyyppijä koskeva pykälä (§ 66) määrittää uutena luontotyyppinä harjumetsien valorinteet. Nämä kohteet pystytään ottamaan nykyisessä metsätaloudessa hyvin huomioon eikä niitä tulisi liittää osaksi suojeltuja luontotyyppijä. Nyt esitetty malli kuluttaa turhaan ympäristöviranomaisen resursseja kohteissa, jotka voidaan hoitaa osana kestävän metsätalouden mallia. Luonnonsuojelulain mukainen suojelupäätös voi johtaa tilanteeseen, jossa suojelupäätös jättää kohteen aktiivisen käytön ulkopuolelle aiheuttaen luonnonarvon heikentymistä.

Eliölajien suojelu

Uhanalaiseksi eliölajiksi voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella lajien uhanalaisuusarviossa vaarantunut (VU) eliölaji. On huomioitava, että lajien uhanalaisuusarviointi ei ole suojelun priorisointiin tarkoitettu luokittelu. Luokkaan VU joutuvat mm. lajit, joiden kanta on vähentynyt arvioinnissa 30 % viimeisen 10 vuoden tai kolmen sukupolven aikana. Tämä tarkoittaa, että runsaan yksilömäärän lajit, joiden populaatiokoko on volatiili, voivat joutua tähän luokkaan osana luontaista kannanvaihtelua.

Esityksen mukaan lajin säätämällä uhanalaiseksi (§ 77) ei olisi välittömiä oikeusvaikutuksia. Informatiiviseksi tarkoitettujen uhanalaisten lajien lisääminen lakiin ei ole perusteltua vaan niistä tulisi säätää riittävällä tarkkuudella niissä laissa, jotka toimintoa ohjaavat, ja suojelun priorisoimiseksi lajit voitaisiin tarvittaessa säätää erityisesti suojeltaviksi lajeiksi. Uhanalaiset lajit ovat usein pieniä ja vaikeasti tunnistettavia vaatien erityistä asiantuntijuutta. Nyt esityksessä oleva malli laittaa toimijan monimutkaiseen ja epäselvään tilanteeseen siitä, miten nämä lajit pystytään tunnistamaan ja miten ne pitää ottaa huomioon muun muassa kaavoituksessa ja muissa toiminnoissa. Lainsäädännön tulisi olla mahdollisimman yksiselitteinen, jotta toimijan pystyy ennakoimaan hankkeidensa vaikutukset ja etenemisen.

Luonnonsuojelulakiin tulisi lisätä mahdollisuus hakea ennakkopäätös luontodirektiivin IV(a) -liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen turvaamisesta. ELY-keskus ei nykyisin rajaa kohteita mutta toimijan oikeusturvan varmistamiseksi ennakkopäätöksen tulisi olla mahdollinen, joka samalla tukisi liitteeseen kuuluvien lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilyttämistä.

Ekologinen kompensatio

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio on suojelluille luonnonarvoille tapahtuvaa niiden heikentämisen hyvittämistä. Luonnonarvot ovat aina paikallisia ja kompensatio tulee tämän takia toteuttaa maantieteellisesti vastaavalla alueella. Ekologisen kompensaation perusedellytyksinä tulee lisäksi olla vastaavuus heikennettyyn luonnonarvoon sekä aito lisäisyys.

On hyvä, että esityksessä on kyseessä nimenomaan vapaaehtoinen ekologinen kompensatio eikä sitä ole tuotu lakiin velvoittavana toimenä. Ekologisen kompensaation pilotointia on tehty mutta pilotoinnin ollessa kesken ei riittävän huolellista valmistelua ja kokonaisvaikutusten laajaa arviointia, jotka olisi lainsäädäntöesityksessä tullut ottaa huomioon, ole tehty. Hyvät ja toimivat pelisäännöt ekologiselle kompensaatiolle sen luotettavuuden ja toimivuuden varmistamiseksi olisivat ensisijaisen tärkeitä, sillä kyseessä on Suomelle täysin uusi malli.

Biodiversiteetin mittaaminen on hankalaa ja esityksessä mainittujen hyvittävien toimenpiteiden merkittävyyden arviointi on tästä syystä erittäin haastavaa. Mikäli ekologisen kompensaation malli ei tuo aitoja hyötyjä, on riski viherpesusta ja luonnonarvojen menettämisestä merkittävä.

Edellisten kohtien lisäksi UPM-Kymmene Oyj yhtyy Metsäteollisuus ry:n jättämään lausuntoon.